

ROBERTSFORS
KOMMUN

Svar på motion

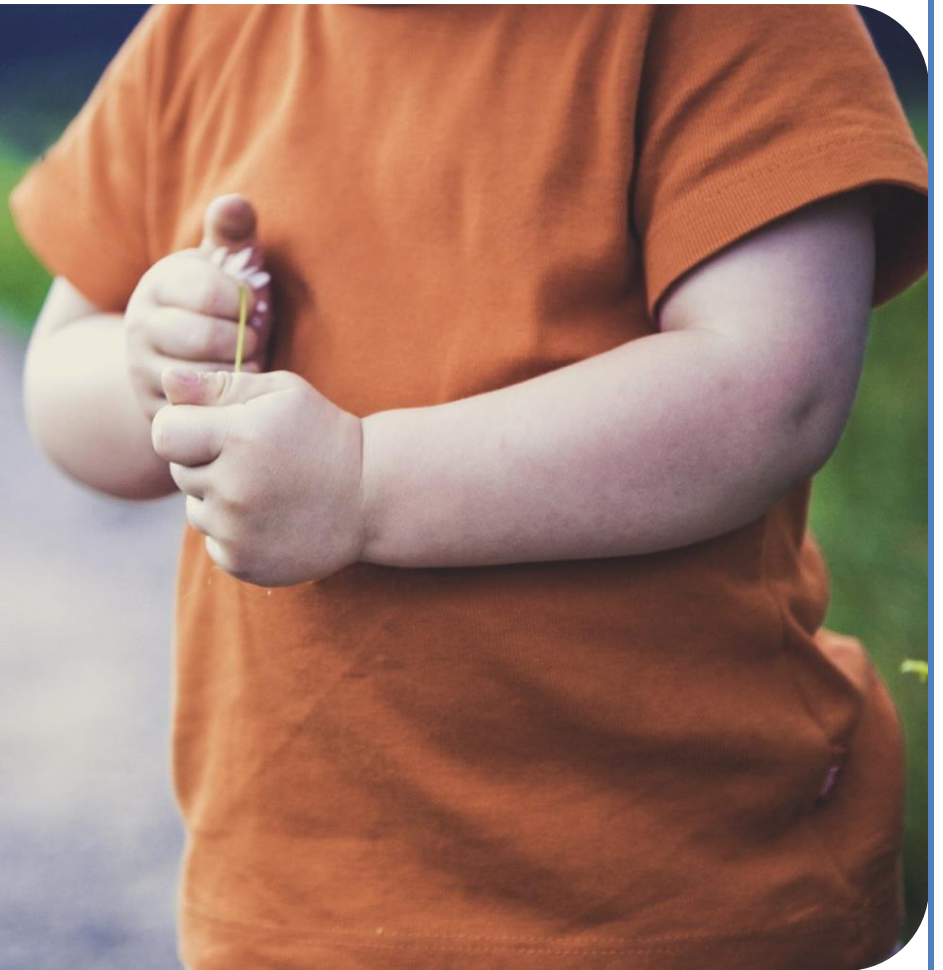
Inrättande av en Barnchecklista inför alla kommunala beslut

Robertsfors kommun 2016

DNR: 9015/220.109

Barnets bästa ska
komma i främsta rummet
vid alla beslut som rör
barn.

Barnkonventionen, artikel 3

Innehåll

1.0 Bakgrund	3
1.1 Motion till kommunfullmäktige	3
1.2 FN:s konvention om barnets rättigheter	4
1.3 Sveriges rådande barnpolitiska strategi	4
1.4 Robertsfors kommuns strategiska barnpolitiska arbete	5
1.4.1 Aalborgåtagandena	5
1.4.2 CEMR-deklarationen.....	6
1.4.3 Strategi för förskola & grundskola	6
1.4.4 Robertsfors kommuns utgångspunkt för det barnpolitiska arbetet	7
2.0 Barnchecklista	8
2.1 Behovet av konsekvensanalyser	8
2.2 Barnombudsmannens förslag till checklista	8
2.2.1 Barnombudsmannens Barnchecklistan.....	9
2.3 Hur andra offentliga aktörer har gjort	10
3.0 För- och nackdelar med Barnchecklista	11
3.1 Fördelar	11
3.1.1 Centrala fördelar med att införliva barnperspektiv i beslut	11
3.2 Nackdelar.....	12
3.2.1 Kostnader.....	12
3.2.2 Arbetsbelastning.....	12
3.2.3 Problembilden kring ”Ännu en arbetsuppgift”	12
3.2.4 Avsaknaden av strategiska utgångspunkter och mål	13
4.0 Pågående arbete	15
5.0 Sammanfattande analys.....	16
6.0 Förslag till beslut	19

1.0 Bakgrund

1.1 Motion till kommunfullmäktige

Sverige har tillsammans med nästan 200 länder anslutit sig till Förenta Nationernas konvention om barns rättigheter (barnkonventionen). Barnkonventionen slår fast att alla barn och ungdomar under 18 år har samma rättigheter. Rätt att leva och utvecklas. Rätt att växa upp i trygghet och skyddas mot övergrepp. Rätt att respekteras för vad de tycker och tänker. Barnets bästa ska alltid komma i första hand. Barnkonventionen består av 54 artiklar.

En checklista innehåller ett antal frågor som ska ställas inför varje beslut som tas i den kommunala organisationen. Exempel på frågor är:

Hur påverkar detta förslag barns och ungdomars situation?

Har barn och ungdomar haft möjlighet att påverka eller lämna synpunkter på förslaget?

Tar förslaget hänsyn till barnkonventionens text om ”till det yttersta av sin förmåga”?

Iden med barnchecken är att på ett enkelt sätt tydliggöra att alla beslut ska konsekvensbeskrivas utifrån hur de påverkar barnen. Syftet är att barn- och ungdomsperspektivet ska uppmärksammas mer på alla plan.

Barnchecken ska följa ärendet från början till slut.

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta att Robertsfors Kommun ska införa användandet av Barnchecklista i enlighet med Barnkonventionen. Checklistan ska användas i beredningen inför alla kommunala beslut.

Robertsfors den 23 oktober 2015

Lars Bäckström Kenneth Isaksson Magnus Forsberg Gabrielle Boström

Centerpartiet Moderaterna Folkpartiet Kristdemokraterna

1.2 FN:s konvention om barnets rättigheter

År 1989 antogs FN:s konvention om barnets rättigheter (även kallad Barnkonventionen) av FN:s generalförsamling. Sverige var en av de första länderna som valde att ratificera denna konvention, vilken trädde i kraft den 2:a september 1990.

Barnkonventionen innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Sedan Somalia och Sydsudan ratificerade konventionen 2015 är USA det enda landet inom FN som hittills inte har ratificerat konventionen.

Barnkonventionen är ett rättsligt bindande internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar. Vidare innehåller konventionen 54 olika artiklar, där det dock finns fyra grundläggande och vägledande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

1. Alla barn har samma rättigheter och lika värde
2. Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn
3. Alla barn har rätt till liv och utveckling
4. Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad

Trots att Sverige har ratificerat Barnkonventionen så har Sverige inte valt att göra denna till lag ännu. Däremot har Barnrättsutredningen (som tillsattes i mars 2013) lämnat sitt betänkande till Regeringen i mars 2016 under namnet ”SOU 2016:19 Barnkonventionen blir svensk lag” där det framgår hur Barnkonventionen skulle kunna göras till svensk lag.

I överensstämmelse med Barnkonventionen har Sveriges rådande barnpolitiska strategi ”Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige” tagits fram.

1.3 Sveriges rådande barnpolitiska strategi

Mot bakgrunden att Sverige hade haft samma barnpolitiska strategi i elva år och att behoven samt situationen hade förändrats mellan 1999 och 2010 beslutade Riksdagen den 1:a december 2010 att godkänna ”Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige” som regeringen hade föreslagit i propositionen ”prop.2009/10:232”. Denna strategi ska leda det förändringsarbetet som i sin tur ska stärka barnets rättigheter i Sverige, vilket utgår från 9 olika punkter:

1. All lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen
2. Barnets fysiska och psykiska integritet ska respekteras i alla sammanhang
3. Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem
4. Barn ska få kunskap om sina rättigheter och vad de innebär i praktiken
5. Föräldrar ska få kunskap om barnets rättigheter och erbjudas stöd i sitt föräldraskap
6. Beslutsfattare och relevanta yrkesgrupper ska ha kunskap om barnets rättigheter och omsätta denna kunskap i berörda verksamheter
7. Aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan
8. Aktuell kunskap om barns levnadsvillkor ska ligga till grund för beslut och prioriteringar som rör barn
9. Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv

1.4 Robertsfors kommuns strategiska barnpolitiska arbete

I det aktuella Plan- och budgetdokumentet (2016) som gäller för Robertsfors kommun saknas det information om hur Robertsfors strategiskt ska arbeta med barnpolitiska frågor. Det enda som nämns om barn i detta strategiska dokument är under visionspunkten ”DEN DEMOKRATISKA KOMMUNEN”, vilket lyder: ”Barn och ungdomar ges kunskap och insikt om demokratins spelregler redan i förskola och skola”.

Vidare är barnperspektivet inte heller en av de två horisontella hänsynen som Robertsfors har beslutat att ha koncernövergripande, vilket skulle ha inneburit att samtliga utskott, sektorer, verksamheter och kommunstyrelsen var tvungna att beakta dessa i sitt arbete. De två horisontella hänsynen (hållbar utveckling och jämställdhet) har sina utgångspunkter i dokumenten ”Aalborgåtagandena” och ”CEMR-deklarationen”.

Vid djupare analys av dessa dokument finns det delar som skulle kunna innebära att det finns ett visst strategiskt ansvar för Robertsfors även barnpolitiskt (utöver de lagstadgade kraven).

Dock så ska det nämnas att det finns ett strategiskt dokument för förskola och grundskola. Detta dokument är troligtvis det tydligaste barnpolitiska strategidokumentet i Robertsfors kommun varpå denna utredning väljer att lyfta fram denna trots att den ej gäller för samtliga verksamheter i Robertsfors kommun.

1.4.1 Aalborgåtagandena

Aalborgåtagandena är i grunden ett dokument vars 10 åtaganden (och totalt 50 delåtaganden) kommuner har bestämt sig att för eftersträva. Syftet med dessa åtaganden är att kommunerna ska uppnå/eftersträva en hållbar utveckling. Åtagandena är:

1. Styrning och förvaltning
2. Lokal styrning i riktning mot hållbarhet
3. Naturliga gemensamma nyttigheter
4. Ansvarsfulla konsumtionsmönster och val av livsstil
5. Planering och stadsbyggande
6. Bättre framkomlighet, mindre trafik
7. Lokala hälsofrämjande insatser
8. Livskraftig och hållbar lokalekonomi
9. Jämlikhet och social rättvisa
10. Lokalt till globalt

Av dessa mål är det framförallt punkt 7 och 9 som åtminstone indirekt pekar på ytterligare ansvarsområden för kommuner rent barnpolitiskt.

Gällande lokala hälsofrämjande insatser så handlar detta framförallt om hur kommuner kan främja folkhälsan, varpå ett flertal problembilder kring barn blir aktuella. Exempel på detta är att motverka våld mot barn, att minska tobak- och alkoholkonsumtion bland unga samt att främja ungas psykosociala hälsa.

Gällande jämlikhet och social rättvisa så blir också barn aktuella (om än indirekt) då jämlikhet innefattar alla individer och diskrimineringsgrunder till skillnad från begreppet jämställdhet. En av dessa diskrimineringsgrunderna är ålder, varpå även barn blir aktuella. Dock handlar detta åtagande om att exempelvis bekämpa fattigdom, skapa en rättvis tillgång på offentlig service, förbättra trygghet, säkra goda/sociala integrerade levnadsvillkor och främja social sammanhållning samt jämställdhet. Då

Aalborgåtagandena också talar om social hållbarhet kan därmed verka besynnerligt att barns situation inte har betonats ytterligare i de faktiska delåtagandena.

Således benämner Aalborgåtagandena barn indirekt, men detta kräver en del tolkning av dokumentets åtaganden vilket inte är eftersträvansvärt att behöva göra i ett strategiskt dokument som ska stå till grund för kommunens barnpolitiska arbete. Således är just Aalborgåtagandena osäkra att ha som grund för Robertsfors kommuns barnpolitiska arbete även om denna indirekt benämner barn.

1.4.2 CEMR-deklarationen

Robertsfors kommun har undertecknat CEMR:s (Europeiska kommun- och regionförbundens samarbets-organisation) deklaration för jämställdhet. Detta dokument ska fungera som ett instrument för att arbeta med jämställdhet. Enligt kommunen går deklarationen i korthet ut på att undertecknaren ska arbeta för jämställdhet på bästa sätt utifrån de ramar och befogenheter som den egna organisationen har. Det innebär också att kommunen ska ta fram en handlingsplan för jämställdhet där det framgår vilka mål, prioriteringar, åtgärder och resurser som finns för arbetet.

CEMR-deklarationens sex grundläggande principer som kommunens Plan- och budgetdokument själv lyfter fram är:

1. Jämställdhet är en grundläggande rättighet
2. För att jämställdhet ska garanteras måste flerfaldig diskriminering och andra missgynnanden bekämpas
3. Ett representativt deltagande av kvinnor och män i beslutsprocessen är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle
4. Att avskaffa stereotypa uppfattningar om kön är avgörande för att uppnå jämställdhet
5. Jämställdhetsintegrering av alla kommunens verksamheter är nödvändigt för att främja jämställdhet
6. Att handlingsplaner och program har tillräcklig finansiering är nödvändigt för att jämställdhetsarbetet ska nå framgång

(CEMR-deklarationen innehåller 30 artiklar där arbetet beskrivs mer i detalj).

Likt Aalborgåtagandena så nämns det inget om arbetet med barn i CEMR-deklarationen. I deklarationen benämns ofta barn som en tredje part i sammanhanget, exempelvis i artikel 16 som diskuterar Barnomsorg så framhäver deklarationen vikten av en god barnomsorg för att därmed också främja jämställdheten mellan män och kvinnor genom att ge vuxna samma möjligheter. Enligt princip 2 nämns det dock att "För att jämställdhet ska garanteras måste flerfaldig diskriminering och andra missgynnanden bekämpas", varpå ålder nämns som en av dessa diskrimineringsgrunder. CEMR-deklarationen uppmanar därmed till att kommunerna ska motarbeta denna typ av diskriminering.

Således benämns barn (likt i Aalborgåtagandena) främst indirekt även i CEMR-deklarationen, varpå deklarationen blir en osäker grund att finna en strategisk förankring för kommunens barnpolitiska arbete.

1.4.3 Strategi för förskola & grundskola

Dokumentet "Strategi för förskola & grundskola" är som det låter en strategi för hur för- och grundskolorna i Robertsfors kommun ska arbeta och verka för att nå uppsatta mål. Strategin tar avstamp i nationella utbildningsmål och riktlinjer samt lyfter den fram områden som är av särskild vikt för att skolorna i Robertsfors kommun ska upprätthålla god kvalitet. Vidare har det strategiska dokumentet också Robertsfors kommuns vision "Sverige bästa kommun 2020" som en av sina utgångspunkter varpå kommunens övriga visioner och horisontella hänsyn också blir aktuella.

De verksamheter som berörs av detta strategiska dokument är kommunens förskolor, grundskolor, särskola, lärcentrum, bibliotek och musikskola. Strategidokumentets övergripande mål är att samtliga elever ska lämna grundskolan med lägst betyget E, men dokumentets olika delar beskriver även hur

arbetet fram till detta mål ska nås. Exempelvis nämns det att samtliga barn/elever ska ses som unika individer som ska ges möjligheter för att utvecklas till sin fulla potential, att personal ska trivas på arbetsplatsen, att det ska finnas en röd tråd genom hela organisationen i arbetet med barnen/eleverna, hur Schoolsoft ska användas och så vidare.

Trots att Robertsfors kommun har denna omfattande strategi för hur för- och grundskolornas arbete ska se ut så är denna ej direkt tillämpbar som en koncernövergripande strategi på grund av dess fokus på för- och grundskolornas metoder, verktyg, arbets sätt med mera. Däremot skulle en eventuell koncernövergripande barnpolitisk strategi tjäna på att införliva mycket av ”Strategin för förskola & grundskola” då den använder sig av ett barn- och personalperspektiv.

1.4.4 Robertsfors kommuns utgångspunkt för det barnpolitiska arbetet

Under utredningen har även Kommunfullmäktiges och Kommunstyrelsens styrkort undersökts för att se ifall det finns mål som anknyter till någon form av barnpolitiskt arbete direkt. På grund av att övergripande strategiska planer och horisontella hänsyn saknas så tycks även barnpolitiska mål lysa med sin frånvaro. Dock finns barn på ett sätt representerade genom mått som rör barnverksamheter, exempelvis ”Betygindex Förskola (NMI)”, ”Öppna Jämförelser – Grundskolan” och ”Andel elever i musikskolan”. Dock svarar dessa mått upp mot andra mål än just barnpolitiska mål så som ”Attraktiv kommun med hög livskvalitet” samt ”Ökad tillväxt”.

Baserat på detta samt att Robertsfors kommuns saknar någon form av övergripande strategi, målsättning, horisontellt hänsyn, specifika åtaganden med mera så har Robertsfors kommun ingen utgångspunkt för ett eget (koncernövergripande) strategiskt barnpolitiskt arbete utöver det som Sveriges Rikes Lag kräver. Det enda undantaget som har hittats är att Robertsfors i sin vision om ”DEN DEMOKRATISKA KOMMUNEN” vill att barn och ungdomar ska få insikt och kunskap om demokratins spelregler inom förskola och skola.

2.0 Barnchecklista

2.1 Behovet av konsekvensanalyser

Barnombudsmannen har gjort en analys av Sveriges ”Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige” och har lagt en extra vikt på den sista strategiska punkten, vilken är ”Beslut och åtgärder som rör barn ska följas upp och utvärderas utifrån ett barnrättsperspektiv”.

Det är nämligen så att barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn (enligt artikel 3 i Barnkonventionen) och alla rättigheterna i Barnkonventionen ska respekteras på alla nivåer i samhället. Barnombudsmannen menar på att detta kräver kontinuerliga analyser av konsekvenserna av beslut och utvärderingar av vilka faktiska konsekvenser beslut samt åtgärder har fått för barn. När de talar om beslut och åtgärder så syftar de på både sådana som berör enskilda barn och de som rör barn generellt. Genom dessa utvärderingar kan verksamheter dessutom identifiera behovet av nya bestämmelser och insatser för att stärka barnets rättigheter.

Självfallet ska samtliga uppföljningar och utvärderingar som rör barn alltid föras utifrån ett barnrättsperspektiv enligt den nationella strategin. Det förutsätter också en tydlig och aktiv styrning på alla nivåer, där beslutsfattare och tjänstepersoner vars arbete rör barn systematiskt måste skaffa sig kunskap om hur barnets rättigheter tillgodoses inom deras område. Detta gäller särskilt i beslut och åtgärder på kommunal nivå som rör det enskilda barnet.

Barnombudsmannen vill även trycka på att det är viktigt att barn själva får uttrycka sina åsikter i samband med uppföljningar och utvärderingar av beslut/åtgärder som rör dem.

2.2 Barnombudsmannens förslag till checklista

Baserat på behovet av att göra konsekvensanalyser av beslut och åtgärder som påverkar barn har Barnombudsmannen även tagit fram förslag på hur en barnchecklista skulle kunna fungera. Idén med denna är att på ett enkelt sätt tydliggöra att alla beslut ska konsekvensbeskrivas utifrån hur de påverkar barnen. Syftet är att barnperspektivet ska uppmärksammas på alla plan, vilket förutsätter att barnchecklistan ska följa ärenden från början till slut.

Likt det som nämndes i utredningen för motionen 9015/49.109 i Robertsfors kommun (gällande jämställdhetssäkring av kommunala beslut) så riktar sig denna checklista till förtroendevalda, handläggare, chefer och revisorer. Den utredning nämnde även att det fanns en generell risk med checklistor, vilket är när listan prickas av och arbetet därmed uppfattas som färdigt. Egentligen är det när checklistan har checkats av som det verkliga arbetet börjar, med en diskussion utifrån analysen om hur nämndens (i Robertsfors kommuns fall Kommunstyrelsen eller utskotten) eller kommunens verksamheter bäst kan bidra till att uppnå det de uppsatta målen.

I utredningen för motionen 9015/49.109 poängterades det även att det inte räcker med en checklista för att skapa ett framgångsrikt arbete (vilket kan tolkas gälla samtliga områden där checklistor för konsekvensanalyser används). För att uppnå effektivitet och långsiktighet bör checklistorna även kompletteras med konkreta mål som är kopplade till verksamhetsmål, utbildning, politiska och nya rutiner.

Barnombudsmannens förslag till Barnchecklista kan ses nedanför.

2.2.1 Barnombudsmannens Barnchecklista

Barnchecklista

Ansvarig:

Handläggare: Dnr

Ärende:

Sverige har tillsammans med nästan 200 länder anslutit sig till Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Barnkonventionen slår fast att alla barn och ungdomar under 18 år har samma rättigheter. Rätt att leva och utvecklas. Rätt att växa upp i trygghet och skyddas mot övergrepp. Rätt att respekteras för vad de tycker och tänker. Barnets bästa ska alltid komma i första hand. Barnkonventionen består av 54 artiklar.

Barnchecken för (instans) skall ingå som underlag vid alla beslut där nedanstående frågeställningar är relevanta.

Följande frågor skall ställas innan beslut fattas. Om någon fråga besvaras med "Nej" bör en noggrann analys av vad detta får för konsekvenser för barn och ungdomar göras. Möjliga alternativ bör utredas ytterligare.

1. Innebär beslutet att barns och ungdomars bästa sätts i främsta rummet?

Ja o Nej o

Kommentarer:

2. Innebär beslutet att barns och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter beaktas?

Ja o Nej o

Kommentarer:

3. Innebär beslutet att barns och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?

Ja o Nej o

Kommentarer:

4. Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening?

Ja o Nej o

Kommentarer:

5. Har särskild hänsyn tagits till fysiskt och psykiskt handikappade barns och ungdomars behov?

Ja o Nej o

Kommentarer:

2.3 Hur andra offentliga aktörer har gjort

Denna utredning har valt att undersöka hur andra offentliga aktörer runtom Sverige har valt att hantera denna barnchecklista inom deras verksamhet. Denna undersökning har genomförts genom att granska deras barnchecklistor samt dessas medföljande dokument/anvisningar. De undersökta aktörerna är:

- Borås stad
- Landstinget Värmland
- Lunds kommun
- Södertäljes kommun
- Strömstads kommun
- Tjörns kommun
- Västra Götalandsregionen

Samtliga ovanstående aktörer har sedan tidigare valt att upprätta barnchecklistor, som skall användas till vid alla tjänsteskrivelser som kräver beslut. Dock varierar de frågor som aktörerna använder sig av trots att många tycks ha haft Barnombudsmannens förslag som grund. De tre vanligaste frågorna som dessa barnchecklistor däremot har gemensamt är (simplifierat):

- Berör ärendet barn?
- Har barn fått möjlighet att uttrycka sin mening?
- Har barns bästa beaktats?

Ett flertal av dessa aktörer har även valt att försöka förenkla deras barnchecklistor så långt som möjligt för att de ska vara enkla att använda, vilket är vanligt när en försöker implementera ett nytt verktyg i verksamheter.

Slutligen är det en sista sak som de flesta av dessa barnchecklistor har gemensamt, vilket är att de enbart ses som ett stöd för arbetet och en del av aktörernas hela strategiska arbete inom detta område. För att citera Lunds kommun och deras anvisningar till Barnchecklistan:

*”Denna kommungemensamma checklista är ett stöd för arbetet och en del av **Barnets bästa – Lunds kommuns strategi för att stärka barnets rättigheter**”.*

Likt det som nämndes under rubriken ”Barnombudets förslag till checklista” så tycks det som att även majoriteten av dessa aktörer har använt barnchecklistan som verktyg/stöd/metod/del i deras övergripande strategiska arbete.

3.0 För- och nackdelar med Barnchecklista

3.1 Fördelar

3.1.1 Centrala fördelar med att införliva barnperspektiv i beslut

Vikten av att konsekvensanalysera frågor genom prioriterade perspektiv ska inte underskattas, utan detta är en metod som generellt sett kan aktualisera frågor som tidigare har varit orörda samt bidra till att komma till rätta med påkomna problem.

Att förbättra barns villkor handlar om att ändra attityder, förhållnings- och arbetssätt i olika verksamheter. Det är ett långsiktigt arbete, men det behöver inledningsvis komma igång genom att öka medvetenheten om dessa frågor hos beslutsfattare och tjänstepersoner som arbetar med barn och unga.

En viktig del enligt Sveriges ”Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige” och Barnkonventionen är att barn också ska få ha inflytande i sådant som påverkar dem. Förutom att detta skulle ge beslutsfattare och tjänstepersoner en mer korrekt bild av barnets behov så kan det även innebära att barn och unga själva utvecklas.

I läroplanen så står det exempelvis att personal ska verka för att barn utvecklar förmåga och vilja att ta ansvar och utöva inflytande och att varje barns uppfattning och åsikt ska respekteras. Genom att delta i olika beslutsfattande processer och få möjligheten att ta ansvar inom olika områden främjas sådan typ av utveckling och lärdom. Vissa kommuner har även valt att betona att detta främjar kunskaperna om demokratiska principer, medinflytande och respekt för andras åsikter. Det som kan vara problematiskt är att avgöra hur alla barn ska kunna vara delaktiga då detta kan vara svårare för barn i de yngre åldrarna.

Som tidigare nämnt tycks Robertsfors kommun i princip sakna koncernövergripande visioner och strategier kring barnpolitiska frågor, däremot fanns det en sak som en av visionerna nämnde vilket var ”Barn och ungdomar ges kunskap och insikt om demokratins spelregler redan i förskola och skola”. Således skulle införandet av konsekvensanalyser med barnperspektiv kunna bidra till denna del av visionen, vilket skulle innebära att barn och unga skulle bli allt mer samhällsaktiva medborgare.

Likt det som nämndes i utredningen för motion 9015/49.109 skulle även konsekvensanalytiska verktyg bidra till att relevanta lagar efterföljs, att alla får likvärdig service och en rättvis fördelning av de befintliga resurserna. Detta skulle innebära att kvaliteten på den offentligfinansierade verksamheten skulle höjas då den blir effektivare och säkrare. Då sådana typer av konsekvensanalyser också brukar handla om att komma med förslag på åtgärder för uppkomna problem så innebär det inte bara att problem synliggörs, utan att de också hanteras.

Till slut ska det även betonas att detta handlar om att bidra till förbättringar för individer i underprivilegierade grupper och att det strategiska arbetet ska bidra till att synliggöra samt hantera strukturer/problem som hittas. Detta skulle direkt innebära en förbättrad situation för de individer som berörs av dessa strukturer/problem.

3.2 Nackdelar

3.2.1 Kostnader

Likt det som stod i utredningen för motion 9015/49.109 så kommer verktyg som checklistor behöva föregås av en seriös utbildning för berörd personal samt förtroendevalda. Detta är viktigt för att de berörda i beslutsprocessen ska kunna använda checklistan på ett korrekt sätt. Utan detta riskeras checklistan att ignoreras alternativt bli verkningslös.

Att personal och förtroendevalda får utbildning inom detta område är sig oftast något som är positivt, däremot innebär detta självfallet kostnader i form av arbetstid, utbildningskostnader, arvoden samt eventuell vikarietkostnad. Därutöver kommer det även krävas arbetstid för framtagandet och implementeringen av den aktuella checklistan.

3.2.2 Arbetsbelastning

Likt vilket annat arbetsmoment kommer även barnchecklistan innebära tillägg till tjänstepersonernas nuvarande arbete och därmed även innebära att beredningsprocesserna skulle ta längre tid och vara större än tidigare.

Som nämnt i utredningen för motion 9015/49.109 är det viktigt att konsekvensanalyser är i proportion med den övriga tjänsteskrivelsen. Detta innebär att tiden som måste läggas ner för att genomföra detta arbetsmoment kan variera. Beroende på hur van den aktuella tjänstepersonen är med denna checklista så kan även detta påverka den nödvändiga arbetsinsatsen. Således kommer arbetsbelastningen per ärende bli något större än tidigare, men belastningens storlek varierar.

Detta är en fullt naturlig del i strategiska arbetsmoment och konsekvensanalyser, men skall inte negligeras.

3.2.3 Problembilden kring ”Ännu en arbetsuppgift”

I utredningen för motion 9015/49.109 nämndes det ett flertal risker kring checklistor i allmänhet, varpå denna utredning har valt att överföra denna information till detta dokument för att belysa denna problematik ännu en gång. Detta för att det tycks vara än mer aktuellt nu då Robertsfors kommun har haft ett antal olika motioner om olika former av checklistor inom en relativt kort tidsperiod.

Såväl SKL som ett flertal av de tidigare intervjuade kommunerna (för motion 9015/49.109) har uppgett att det kan finnas ett visst motstånd jämt emot checklistor generellt sett.

Bland de handläggare som får på sig att arbeta med dessa checklistor är missnöjet oftast en initial fas som kan kopplas till en ovana för nya arbetsmoment. Missnöjet brukar då ofta bli mildare desto längre kommunen kommer i implementeringen. Däremot finns det skillnader även mellan olika checklistor, speciellt då vissa perspektiv kan resultera i relativt komplicerade checklistor vilket i sin tur skapar missnöje som består.

Det finns även en risk att tjänstepersonerna upplever att de ständigt får nya arbetsmoment och perspektiv som de ska förhålla sig till. Detta i sin tur kan leda till att arbetsmomenten antingen genomförs slentrianmässigt eller inte alls.

Det finns åtgärder för att upprätthålla efterlevnaden till sådana åtaganden som kommunen bestämmer. Här brukar grundlig utbildning lyftas fram som det främsta exemplet, men även mallar för tjänsteskrivelser och lättförstådda checklistor tycks vara återkommande.

Återigen ska det poängteras att detta missnöje kring fler nya arbetsuppgifter måste tas på allvar. Ifall tjänstepersonerna ständigt faktiskt får nya checklistor, perspektiv och konsekvensanalyser och andra

arbetsmoment att förhålla sig till vilket leder till att de ständigt måste ändra sitt arbetssätt finns en betydande risk att det skapas friktion inom förvaltningen som inte är önskvärd. I värsta fall kan detta även få nämnvärda negativa effekter på tjänstepersoners arbetsituation.

För att undvika detta kan det vara en god idé att göra enstaka större satsningar på det strategiska arbetet snarare än flera små.

Örebros kommun är ett exempel på en kommun som har en så pass komplicerad konsekvensanalytiskt verktyg att enbart några få tjänstepersoner faktiskt kan förväntas använda den. Situationen för Örebro har även blivit den att det stora antalet av olika perspektiv tillsammans med allt större svårigheter att genomföra konsekvensanalyserna nu kräver alternativa lösningar.

Om Robertsfors kommun inom snar framtid även skulle vilja implementera andra typer av konsekvensanalyser/checklistor vore det klokt försöka samla alla dessa satsningar till en större satsning.

3.2.4 Avsaknaden av strategiska utgångspunkter och mål

Tidigare i denna utredning har det lyfts fram att Robertsfors i det stora hela tycks sakna strategier, visioner, mål eller åtaganden som berör det barnpolitiska arbetet på en övergripande nivå. Det enda konkreta undantaget som hittills har hittats var att Robertsfors kommun i en av sina visioner ville all barn och unga skulle ges insikt om demokratins spelregler med mera. Vidare skulle det även kunna tolkas som att Aalborgåtagandena och CEMR-deklarationen indirekt även berör det barnpolitiska arbetet. Dock är detta som sagt indirekt och trots att Aalborgåtagandena handlar om hållbar utveckling som i sin tur innehåller socialt-, ekonomiskt- och ekologiskt perspektiv så benämns barn främst indirekt inom de sociala åtagandena.

I denna utredning har det även lyfts fram att barnchecklistan är ett verktyg/metod. Detta är väldigt viktigt att poängtera då sådana ska vara en del av en större strategi och optimalt hade det även varit ifall det hade funnits mål för denna strategi som verktyget/metoden bidrog till att uppnå. Att enbart implementera ett verktyg till beredningarna skulle vara problematiskt då detta ur ett styrningsperspektiv inte skulle kunna besvara en väldigt viktig strategisk fråga: Varför används barnchecklistan?

Tillsammans med en vision, en övergripande strategi/plan tillsammans med konkreta mål skulle detta vara rimligt att implementera denna checklista, men utan dessa riskerar effekterna av barnchecklistan bli suboptimal då styrningen av detta arbete kommer vara väldigt osäkert.

Det är fullt möjligt för enskilda verksamheter i kommunen att nyttja detta verktyg för att besvara eventuella behov som de må ha, men ifall detta är något som ska användas till samtliga tjänsteskrivelser som kräver politiska beslut så bör detta stå på en stabilare strategisk grund.

Det är dock möjligt att införa en barnchecklista samtidigt som en övergripande strategi för det barnpolitiska arbetet, dock genomförs detta inte på en handvändning utan kommer kräva en seriös processtid för att garantera att det genomförs korrekt.

Barnchecklistan kan jämföras med den jämställdhetschecklista som beslutades att implementeras efter motion 9015/49.109 där det också saknades mål för jämställdhetsarbetet. Här var den avgörande skillnaden att Robertsfors hade skrivit på CEMR-deklarationen samt antagit jämställdhet som en av kommunens två horisontella hänsyn. Trots att det inte fanns mål så fanns det en vision samt en form av övergripande strategisk grund för jämställdhetsarbetet i kommunen. Genom beslutet att införa jämställdhetschecklistor till de tjänsteskrivelser som kräver politiska beslut så aktualiserades många av

dem övriga strategiska bristerna som Robertsfors kommun hade inom detta område, varpå det nu börjar hanteras. Således var det kanske inte optimalt att implementera ett verktyg innan nya mål har upprättats, men jämställdhetschecklistan ”startade igång” en process som förhoppningsvis ska leda till att Robertsfors kommuns jämställdhetsarbete återupprättas. Genom detta beslut har även uppdateringen av Robertsfors kommuns Jämställdhetsplan blivit aktuell.

4.0 Pågående arbete

Enligt kommunfullmäktiges beslut för motion 9015/49.109 så har Robertsfors kommun redan åtagit sig att se över vilka andra horisontella perspektiv i den kommunala organisationen som behöver stärkas med konsekvensanalytiska verktyg som checklistor.

Tanken är att denna undersökning ska presentera vilka horisontella perspektiv som Robertsfors kommun bör stärka med checklistor samt komma med ytterligare förslag på hur detta skulle implementeras. Checklistor för jämställdhet skulle exempelvis behöva stärkas med konkreta mål i styrkortet, medan checklistor för hållbar utveckling enbart skulle behöva smärre justeringar då det redan finns vision, strategi och mål för hållbar utveckling i Robertsfors kommun.

Detta arbete ska dock inte begränsa sig till de horisontella hänsyn som Robertsfors kommun redan har, utan denna ska även se över om det finns andra perspektiv som kommunen skulle tjäna på att införliva genom checklistor. Bara för att dra några exempel på vilka perspektiv som skulle kunna tänkas vara relevanta att se över i denna undersökning är tillväxt-, tillgänglighet-, hbtq-, folkhälso-, integration- och barnperspektiv. Dessa specifika perspektiv saknar dock likvärdigt specifika strategiska grunder att utgå från, varpå deras införande även skulle behöva kompletteras med strategier och mål för att bli optimala.

Dock ska det återigen poängteras att en ska vara försiktig med att införa för många perspektiv som tjänsteskrivelserna ska beakta då detta kan göra dem verkningslösa alternativt ignorerade. De konsekvensanalytiska verktyg som ska vara koncernövergripande bör vara väldigt få, varpå enbart de mest prioriterade perspektiven bör konkretiseras genom verktyg.

5.0 Sammanfattande analys

Utifrån den information som har insamlats under denna utredning har det framkommit ett flertal viktiga aspekter kring införandet av barnchecklistan.

Från internationellt och nationellt håll kan en betydande ambition för förbättrandet av barns villkor ses. Detta framgår både av Sveriges egna barnpolitiska strategi samt undersökningarna kring att införliva barnkonventionen som lag i Sverige. Dock sätter dessa strategier väldigt få obligatoriska krav på Sveriges kommuner utan dessa regleras för närvarande främst av Sveriges Rikes Lag som i sin tur eftersträvar att stämma in med alla ratificerade FN-konventioner. Dock ska det poängteras att många kommuner själva har valt att betona att deras arbete formas utifrån FN:s konventioner.

Det har även framgått att Robertsfors kommun tycks sakna visioner, strategier, mål med mera för dess koncernövergripande barnpolitiska arbete. Det finns några undantag till detta utlåtande, men i det stora hela tycks det saknas en stabil strategisk grund som ett sådant arbete skulle kunna baseras på vilket därmed betyder att det inte tycks finnas någon konkret styrning från ledningshåll för det koncernövergripande strategiska barnpolitiska arbetet.

Vid av en analys av Barnombudsmannen framgick det även att denna rekommenderade införande av barnchecklistor för ärenden som berörde barn direkt eller generellt. Barnombudsmannen menade att det fanns ett behov av att göra konsekvensanalyser av de beslut och åtgärder som berör barn för att säkerställa att allt görs korrekt samt i enlighet med Barnkonventionen samt Sveriges nationella barnpolitiska strategi. Barnchecklistan skulle kunna fungera som en konkret metod för att göra sådana kvalificerade konsekvensanalyser. Efter tidigare inhämtad information under utredningen för motion 9015/49.109 så vet vi även att sådana checklistor inte räcker för att skapa ett framgångsrikt arbete. För att uppnå effektivitet och långsiktighet bör checklistorna även kompletteras med konkreta mål som är kopplade till verksamhetsmål, utbildning, politik och nya rutiner.

Utredningen har även genomfört en övergripande undersökning av hur andra offentliga aktörer (som har barnchecklistor) har valt att hantera dessa konsekvensanalyser. Trots att barnchecklistorna mellan dessa aktörer varierar så märks det att samtliga har utformats utifrån Barnkonventionen alternativt Sveriges nationella strategi och vid ett flertal gånger så har även Barnombudsmannens förslag använts som utgångspunkt. Förutom att det fanns ett par frågor som tycktes vara återkommande i nästan samtliga barnchecklistor så noterades det även att de flesta aktörerna hade någon form av övergripande, strategisk utgångspunkt för det barnpolitiska arbetet. I dessa fall fungerade checklistorna som ett stöd samt en del av det strategiska arbetet, vilket stämmer in med tidigare inhämtad information om hur checklistor bör användas.

Det finns ett flertal fördelar med att implementera ett barnperspektiv i verksamheterna samt att genomföra mer noggranna konsekvensanalyser. Förutom att en kommun på så vis bidrar till att nå såväl den nationella barnpolitiska strategin som Barnkonventionen så kan ett sådant långsiktigt arbete även bidra till en utveckling för kommunens barn och unga då dessa får lära sig om centrala demokratiska principer med mera. Att barn och unga ska få del av sådana kunskaper är en del av visionerna som Robertsfors kommun har. Då konsekvensanalyserna genomförs för att stärka barnens rättigheter innebär det även att kvaliteten på den offentligfinansierade verksamheten höjs i och med att det försäkras att alla får likvärdig service samt en rättvis fördelning av de befintliga resurserna. Slutligen innebär detta självfallet även förbättringar för de individer som berörs av dessa frågor då problem kan synliggöras och hanteras.

Under utredningen har det även framkommit ett flertal möjliga nackdelar som implementeringen av en checklista skulle kunna innebära. De första "nackdelarna" är att implementeringen skulle innebära att såväl personal som förtroendevalda skulle behöva utbildas i syftet och användningen av barnchecklistan, vilket kommer innebära kostnader kring exempelvis utbildningskostnader samt arbetstid. Vidare ska det även påpekas att checklistor överlag innebär att beredningsprocesserna skulle bli längre och därmed arbetsinsatsen större, beroende på hur omfattande checklistan och ärendet är.

Därefter ska det återigen påpekas att det kan finnas problematiska sidor kring att försöka ändra arbets sättet för tjänstepersoner i organisationen. Då en barnchecklista skulle innebära att samtliga tjänsteskrivelser som kräver politiska beslut behöver använda barnchecklistor under beredningen så kommer detta beröra en nämnvärd del av tjänstemannakåren. Inledningsvis brukar nya arbets sätt och verktyg som checklistor mötas av ett initialt motstånd, men detta motstånd brukar ebba av desto längre in i implementeringen en kommer. Motståndet och missnöjet beror även mycket på hur ofta nya arbets sätt implementeras samt hur komplicerade dessa är. Ifall en försöker implementera ett flertal checklistor med relativt kort mellanrum mellan varandra samt om dessa även är relativt komplicerade så kommer detta troligtvis leda till ett missnöje som består i att checklistorna genomförs slentrianmässigt alternativt ignoreras. Utöver problematiken att det knappt skulle genomföras några seriösa konsekvensanalyser på grund av den problematiska implementeringen så skulle detta även kunna innebära negativa effekter på tjänstepersoners arbetssituation. Det finns exempel på kommuner som har hamnat i denna situation på grund av att för många och för komplicerade checklistor har implementerats in i organisationen. Av denna anledning skulle enstaka större satsningar på det strategiska/konsekvensanalytiska arbetet vara att föredra framför flera små satsningar.

Det sista problemområdet som är viktigt att lyfta upp är att Robertsfors kommun saknar koncernövergripande strategier, visioner, mål, åtaganden med mera som handlar om det barnpolitiska arbetet. Detta är något som har återupprepats ett flertal gånger under utredningen på grund av att dessa delar är väldigt viktigt i ett seriöst arbete kring horisontella hänsyn. Om det saknas koncernövergripande visioner/strategier så går det inte att sätta tydliga mål för att nå dessa. Om det inte går att sätta upp tydliga mål så går det inte heller att bestämma aktiviteter/metoder som ska uppnå målen. Konsekvensanalytiska checklistor som barnchecklistan är en form av metod alternativt verktyg för att bidra till något större och utan en tydlig styrning av detta strategiska arbete så riskerar effekterna av checklistorna bli suboptimala om inte nästintill försumbara. Dock ska det poängteras detta kan åtgärdas genom att införa strategier, mål och metoder/verktyg (som checklistan) samtidigt. Detta innebär självfallet än mer arbete bakom detta, men att enbart införa en checklista på en koncernövergripande nivå är tämligen problematiskt.

Andra verksamheter kan själva implementera checklistor som de anser ha behov av, men dessa verksamheter bör vara försiktiga med att implementera för mycket då svårigheterna kring checklistor även gäller dem.

Slutligen ska det påminnas om att Robertsfors kommun redan har fått som uppgift att se över vilka andra horisontella perspektiv (utöver jämställdhet) i den kommunala organisationen som behöver stärkas med konsekvensanalytiska verktyg som checklistor. Detta arbete begränsas inte enbart till de horisontella perspektiv som Robertsfors kommun redan har, utan ett flertal andra perspektiv ska ses över. Ett av dessa perspektiv kommer vara barnperspektivet. Ifall detta arbete skulle komma med förslag på ytterligare checklistor för andra horisontella perspektiv så förväntas undersökningen ge förslag på hur dessa skulle kunna stödjas korrekt. Detta betyder att förslag på exempelvis strategier och mål ska lyftas fram. En ska även ha med sig att denna undersökning kommer eftersträva att föreslå så få horisontella perspektiv som möjligt för att inte skapa många checklistor eller för att göra dessa

för komplicerade. Baserat på tidigare rekommendationer från intervjuade kommuner för motion 9015/49.109 så bör samtliga perspektiv försöka inrymmas i en enda checklista på ett smidigt sätt för att underlätta implementeringen.

Motionen som denna utredning cirkulerar kring föreslog följande: ”Vi föreslår kommunfullmäktige besluta att Robertsfors Kommun ska införa användandet av Barnchecklista i enlighet med Barnkonventionen. Checklistan ska användas i beredningen inför alla kommunala beslut”. Basererat på detta tolkar utredningen det som att motionärerna föreslår att kommunen implementerar en enskild checklista för enbart barnperspektivet.

Då utredningen redan har slagit fast att flera olika checklistor ej är eftersträvansvärt samt att Robertsfors kommun redan undersöker vilka horisontella perspektiv som kommunen bör stärka med konsekvensanalytiska verktyg som checklistor tycks barnchecklistor därmed inaktuella för närvarande.

6.0 Förslag till beslut

Utifrån den sammanfattande analysen och det faktum att Robertsfors kommun redan undersöker vilka horisontella perspektiv (däribland barnperspektivet) som bör stärkas med konsekvensanalytiska verktyg som checklistor föreslås det att:

1. Motionen avslås i sin helhet

I tjänsten/

Clarence C Andersson

Utredare

Utveckling och Information

clarence.coulton@robertsfors.org

0702703675